

70 aastat Juhani Kunderi surmast

Juhani Kunder kuulub oma mitmekülgse kirjandusliku ja pedagoogilise tegevusega mõeldud sajandi silmapalstvamate kultuuritegelaste hulka. J. Kunder sündis 26. detsembril 1852. a. Holstre vallas Viljandimaal. Noore Juhani haridustee kulges suurte raskustega. Poolvenna toetusel õnnestus tal õppida Pulleritsu külakoolis, Paistu kihelkonnakoolis, Viljandi elementaarkoolis Friedrich Kuhlbari juures ja Viljandi kreiskoolis. Kunder tegi juba kreiskoolis esimesi katsetusi kirjanduslikul alal. Tal õnnestus õppida edasi Tartu õpetajate seminaris (1872—1875), kus ta kirjutas luuletusi ja romantilise poeemi «Uulu ja Metilda». Kunder kuulus kindlalt demokraatlikku rindesse. Temast sal «Sakala» kaastöeline, Veske ja Jakobsoni tulihingeline võitluskaaslane. Ta kirjutas luuletusi «Sakalale». Kuigi Kunderi luulekogumik ei ole ulatuslik ja on Koidula, Veske ning Kuhlbari

tunduva mõju all, on selles ometi rida rahvalikuks saanud isamaalaulu. Tuntumad ja tänapäevani aktuaalsed on «Mu õnnis isa võttis kord käe kõrval' mind», «Kord uinusin Viru-vee rannal», «Kui siit pilve piirilt alla vaatan». Kunderi lüürilisest loomingust väärrib nimetamist «Jõua ju kaugelta».

Väärtuslikumaks pärandiks Kunderi loomingus on näitekirjanduslikud tööd. 1874. aastal kirjutas ta kaks ühevaatuselist naljamängu «Mulgi mõistus ja tartlase tarkus» ja «Muru Miku meelegaigus». Vaatamata sellele et peame neid teoseid vaatlema kui noore kirjaniku esimesi katsetusi, piitsutab ta siin teravalt külaühiskonna kihistumise probleeme. Kunderi küpsemaks teoseks näitekirjanduse alal tuleb hinnata ta kahevaatuselist komöödiat «Kroonu onu», mis valmis 1885. aastal ja avaldati eriraamatuna hiljem. Selles annab Kunder kujuka pildi kapitalismile üle-

mineku tõttu tekkinud vastuoludest eesti külas.

Hea vene keele oskajana on J. Kunder tõlkinud rea Puškini ja Lermontovi töid.

Kunder töötas ka kriitikuna, peamiselt aastail 1885—1886, olles ajakirja «Meelelahutaja» tegevtoimetajaks. Õigesti hindas ta Kreutzwaldi ja Koidula loomingut. Aastal 1885 andis Kunder lugejaskonnale tänapäevani parimate hulka kuuluva muinasjutude kogu «Eesti muinasjutud». Aasta hiljem ilmus Kunderi sulest raamat «Eesti vanemad laulikud».

Kunder kirjutas oma aja kohta väga väärtuslikke kooliraamatuid. 1878. a. kirjutas Kunder raamatu koolile ja kodule «Maakera elu ja olu». Aastail 1877—1885 ilmusid tema sulest kolmeosalised «Looduse õpetus», «Väike looduse õpetus» (1879), «Lasteraamat» (1884) ja «Kalevipoja ümberjutustus» (1885). Kunderi raamatud olid meie koolides kasutamisel kaua aastaid.

Juhani Kunder töötas õpetajana Tartu ja Rakvere (1870—1880) koolides, läks 1886. aastal Kaasanisse ja sealt Peterburi õpetajate instituuti, et valmistuda ette Põltsamaal avatava Eesti Aleksandri-kooli inspektoriks, kuid suri Peterburis 24. aprillil 1888. aastal. Juhani Kunder on maetud Rakvere kalmistule.